

VOJENSKÉ ZDRAVOTNICKÉ LISTY

ROČNÍK XLI

ZÁŘÍ 1972

ČÍSLO 5

614.253.1:301.152

ÚLOHA A MÍSTO HLAVNÍHO LÉKAŘE V SYSTÉMU STRANICKOPOLITICKÉ PRÁCE U ÚTVARU

Plk. Ing. Oldřich Neruda, VLVDÚ JEP v Hradci Králové

Hlavním prostředkem k zvyšování bojové síly Československé lidové armády, jak uvádí rezoluce XIV. sjezdu Komunistické strany Československa, je další rozvoj stranickopolitické práce, především další prohloubení vlivu politické a ideově výchovné práce na upevňování politickomorální jednoty všech příslušníků Československé lidové armády, její vysoké bojové připravenosti a pohotovosti.

Říjnové zasedání ústředního výboru Komunistické strany Československa znovu potvrdilo, jaký obrovský význam přikládá ústřední výbor v celkovém úsilí o rozvoj společnosti politické a ideově výchovné práci. Nejde jen o přednášky či školení. Tato práce se musí stát činitelem, který bude uplatňován všude. V Československé lidové armádě na všechny stránky života a činnosti vojsk.

Bojová připravenost a pohotovost zahrnuje, jak ukazuje náčelník hlavní politické správy Sovětské armády a vojenského námořnictva generál armády A. A. Jepišev ve své knize „Některé otázky stranickopolitické práce“: „doslova všechny prvky života, činnosti a stavu vojsk. Hlavní z nich jsou vysoký morálně politický stav, kázeň a mobilizační organizovanost vojsk, hluboké komunistické přesvědčení a uvědomělost všech příslušníků armády a námořnictva; vybavení armády a námořnictva dostatečným množstvím moderních zbraní a bojové techniky i ostatních materiálních prostředků, jejich neustálý vývoj a zdokonalování; výtečná bojová vycvičenost a všestranná příprava vojsk, dovedné ovládání prvotřídních zbraní a techniky, jejich udržování ve vzorném stavu a nepřetržitě připravenosti k bojovému nasazení; vysoké vojenské umění a organizátorské schopnosti velitelského sboru“.*]

Jde tedy v procesu zvyšování bojové připravenosti a pohotovosti naší armády o nezbytnou **jednotu odborné vojenské činnosti a politickovýchovné práce**. Přitom v podmínkách zostřování třídního, ideologického boje na mezinárodní aréně narůstá význam upevňování morálního ducha vojsk. Ideovost a politická vyspělost vojáků je základem morálního ducha vojsk a na něm

do značné míry závisí vítězství v soudobé válce. Právě proto náleží v celkovém potenciálu bojové síly naší armády jedno z nejdůležitějších míst ideové vyzrálosti, politické uvědomělosti a morálně psychologické pevnosti všech jejích příslušníků. Utváření ideově přesvědčeného, obětavého, po všech stránkách připraveného obránce socialistické vlasti a věci socialismu a komunismu je ústředním problémem veškeré stranickopolitické práce v naší armádě.

Nezbytnost jednoty vojenské odborné činnosti a politickovýchovné práce se plně vztahuje i na zdravotnické zabezpečení vojsk a činnost hlavního lékaře útvaru.

Sociální funkce zdravotnického zabezpečení vojsk spočívá v tom, že se uskutečňuje celým systémem činností, které svým úzkým vztahem k vojákovi přímo ovlivňují jeho politickomorální stav. Systém činností zaměřených na ochranu a upevňování zdraví a zvyšování tělesné a duševní zdatnosti příslušníků armády, např. preventivní, léčebné, hygienické a protiepidemické zabezpečení atd., je nejen nedílnou součástí péče o zdraví lidu, dané zákonem č. 20/66, ale i důležitým činitelem umožňujícím náročné plnění úkolů bojové přípravy. Procvičování úkolů zdravotnického zabezpečení v polních podmínkách, např. svépomoci a vzájemné pomoci, činnost sběračů raněných a zdravotníků, fungování léčebně odsunového systému apod., pak určuje především úroveň a kvalitu bojové připravenosti a pohotovosti jednotlivých etap zdravotnické služby.

Kvalitní realizace obou těchto stránek zdravotnického zabezpečení vytváří, ve vzájemné závislosti a podmíněnosti, příznivé podmínky k tomu, aby se ve vědomí vojáka upevňovalo přesvědčení, že bude po stránce zdravotní a tělesné zdatnosti na boj připraven, a bude-li v boji zraněn, nebude ponechán „osudu“, ale naopak se mu dostane rychlé a kvalifikované pomoci a péče k uzdravení. Je zřejmé, že takového přesvědčení pomáhá pak formovat i nezbytné morálně

* A. A. Jepišev „Některé otázky stranickopolitické práce“, Praha, Naše vojsko 1971, str. 170.

politické, psychologické a bojové vlastnosti vojáka. Takové přesvědčení se však nevytváří automaticky, jako samočinné působení systému zdravotnického zabezpečení. Realizace jeho úkolů vytváří **pouze možnosti** formovat toto přesvědčení. Avšak přeměnit tyto příznivé možnosti ve skutečnost, k tomu je třeba soustavné politicko-výchovné a organizační práce velitelů, štábů, politických pracovníků, hlavních lékařů útvarů v těsné součinnosti se stranickými a společenskými organizacemi. A činnost všech těchto článků je součástí systému stranickopolitické práce, jejímž základním úkolem je formovat, rozvíjet a upevňovat uvědomělý vztah každého vojáka ke konkrétním úkolům bojové a politické přípravy, kázně a organizovanosti života vojsk a vytvářet odhodlání na těchto úkolech se aktivně a iniciativně podílet.

Z praxe však vidíme, že u většiny útvarů nemají úkoly a problémy zdravotnického zabezpečení a jejich souvislost s formováním politickomorálního stavu vojáků v systému stranickopolitické práce odpovídající místo. Tento vliv je mnohdy jednostranný a uskutečňuje se např. rozkazy velitele, prohlídkami hlavního lékaře a v jeho několika málo hodinách zdravotnické výchovy. Zpravidla chybějí hlavní články tohoto vlivu, především péče organizací Komunistické strany Československa a Socialistického svazu mládeže, tyto problémy nemají své místo v plánech opatření stranickopolitické práce ke splnění úkolů bojové přípravy, v jednání stranického a svazáckého aktivu, v masově politické práci, např. na vojenských schůzích, v přípravě agitátorů, v názorné agitaci (je někdy jen na ošetřovně), ani v kulturně výchovné činnosti.

Pak má tento vliv převážně charakter služebního jednání, nařizovací a jen velmi málo charakter soustavného výchovného působení, skutečného formování přesvědčení vojáka. Je tomu tak zpravidla tam, kde zdravotnické zabezpečení se chápe jen jako „věc“ hlavního lékaře útvaru (a někdy tomu sám hlavní lékař napomáhá), tam, kde se podceňuje vzájemná závislost a podmíněnost těch prvků bojové připravenosti, které jsem citoval z díla gen. armády A. A. Jepiševa „Některé otázky stranickopolitické práce“.

V souladu se základními dokumenty velení Československé lidové armády, které mají dlouhodobou platnost, je úkolem všech velitelů, štábů, odborných náčelníků, politických pracovníků, stranických a společenských organizací soustředit svoji pozornost a aktivně se podílet na dalším rozvoji stranickopolitické práce. V Sovětské armádě platí zásada: „Stranickopolitická práce je pro politické pracovníky povoláním a pro velitele, inženýry, lékaře a technika neoddelitelnou součástí jeho činnosti“.^{**} To platí pro hlavního lékaře vojenského útvaru, kde se přímo utváří politickomorální jednotnota vojsk, kde se rozhoduje o úrovni bojové připravenosti a pohotovosti, vojenské kázně a organizovanosti života útvarů.

Bude třeba, aby každý hlavní lékař vojenské-

ho útvaru promyslel a konkretizoval svůj podíl v procesu rozvíjení stranickopolitické práce u svého útvaru. Zkušenosti ukazují, že úspěšně ji mohou provádět ti, kteří mají dobrou marxisticko-leninskou průpravu, osvojili si znalosti o zákonitostech a principech stranicko-politické práce a umění jejího provádění, jsou dobře připraveni po vojenské a odborné stránce, jsou iniciativní, energičtí, mají vysoké osobní kvality a jsou schopni slovem i osobním příkladem působit na vojenskou masu. U mnohých hlavních lékařů bude nutno nejdříve překonat dlouholeté podceňování stranickopolitické práce jako politické činnosti vědeckého charakteru, osvojit si znalosti o jejích zákonitostech a principech, jejích formách a metodách provádění. Dobrou průpravou bylo studium knihy gen. arm. A. A. Jepiševa „Některé otázky stranickopolitické práce“. Tato bohatá studnice sovětských zkušeností není určena jen politickým pracovníkům, ale všem organizátorům bojové a politické přípravy. Hluboký rozbor hlavních forem a metod stranickoorganizační a politickovýchovné práce na konkrétních zkušenostech z vojsk ukazuje především, jak **politickými prostředky** ovlivňovat zvyšování úrovně bojové připravenosti a pohotovosti, politickomorální jednoty, vojenské kázně a organizovanosti života vojsk. Také hlavním lékařům přineslo toto studium množství poznatků, jak zvýšit kvalitu a účinnost vlastní činnosti v procesu stranickopolitické práce u útvaru. Nepůjde ani tak o to osvojit si formy práce, jako spíše podstatu politického přístupu k řešení otázek, jež vznikají v procesu zdravotnického zabezpečení útvaru.

Podíl hlavního lékaře v systému stranickopolitické práce u útvaru je nutno konkretizovat především v těchto směrech.

Půjde především o úzkou spolupráci se zástupcem velitele pro politické věci (ZVP). Jednou z povinností ZVP je vnikat do problémů bojové přípravy a aktivně ovlivňovat všechny stránky výcviku a života vojsk. Hlavní lékař by měl proto pomáhat ZVP vnikat do problémů zdravotnického zabezpečení útvaru a prosazovat, aby nedocházelo ke zlehčování a zjednodušování podmínek, jak v oblasti péče o zdraví a zvyšování fyzické zdatnosti, tak v oblasti získávání návyků a procvičování úkolů zdravotnického zabezpečení v polních podmínkách. Podle konkrétní situace u útvaru navrhnout ZVP společně projednávání problémů zdravotnického zabezpečení na politické skupině, upozorňovat na jeho nedostatky a svými odbornými znalostmi a získanými poznatky, např. z provádění běžného hygienického dozoru apod., pomáhat ZVP v tom, jak a jakými politickými prostředky ovlivňovat zvyšování úrovně tohoto důležitého úseku bojové přípravy.

^{**} Plk. doc. P. J. Karpenko, CSc.: „Předmět a metoda kurzu stranickopolitické práce, jeho úloha a místo při studiu společenských věd a v přípravě důstojnického sboru.“ V: K otázkám výuky stranickopolitické práce v armádě, HPS, 1971, str. 43.

Další povinností ZVP je systematicky instruovat, školit a vychovávat stranický a svazácký aktiv. Bez podpory aktivu si nelze představit soustavnou a plodnou stranickopolitickou práci. Hlavní lékař by měl pomáhat, po dohodě se ZVP, vyzbrojovat aktivy znalostmi úkolů a problémů zdravotnického zabezpečení a způsoby jejich řešení, seznamovat je s příčinami a následky nedodržování rozkazů, nařízení a opatření zdravotnické služby ke zlepšení péče o zdraví, zvyšování tělesné zdatnosti, zdravotnické přípravy apod.

Především by měl hlavní lékař dosáhnout co nejtěsnější spolupráce se základní organizací KSČ (dále ZO KSČ) nebo celou útvarovým výborem KSČ (CÚV KSČ). Podle směrnic pro práci organizací KSČ v Československé lidové armádě je jednou z povinností ZO KSČ: „Se znalostí věci hluboce vnikat a aktivně ovlivňovat všechny stránky života a činnosti jednotek a útvarů. Znat náladu, názory a požadavky vojáků... pečovat o jejich... zdravotnické zabezpečení...“***]

Dosáhne-li hlavní lékař toho, že problémy zdravotnického zabezpečení, např. hygienické a protiepidemické péče, za jejichž řízení je sám odpovědný (viz Zdrav-3-1, čl. 5), se dostanou na pořad jednání výborových a členských schůzí ZO KSČ, pak získal pro splnění jeho vlastních úkolů rozhodující podporu. Zkušenosti ukázaly, že seznamuje-li hlavní lékař výbory ZO KSČ s náladami a názory vojáků, souvisejícími s úkoly ochrany péče o zdraví a zvyšování tělesné zdatnosti, sleduje-li systematicky společně s nimi problémy a nedostatky v této oblasti — pomáhá tím vytvářet příznivé předpoklady k tomu, aby ZO KSČ mohla aktivně ovlivňovat svými členy, jejich příkladností, tuto důležitou stránku činnosti a života útvaru.

Podíl hlavního lékaře v procesu stranickopolitické práce není však jen v této, možno říci, informativní, instrukční nebo poradní činnosti. Vedle jeho povinnosti provádět politickou a ideově výchovnou práci, vyplývající z jeho odpovědnosti za bojovou a mobilizační pohotovost, odbornou, bojovou a politickou přípravu, za výchovu, vojenskou kázeň, politický a morální stav příslušníků ošetrovny pluku (viz Zákl-1-1, čl. 87), by měl hlavní lékař aktivně pomáhat upevňovat marxisticko-leninský světový názor, prohlubovat třídní vědomí, ideovou pevnost a politickou bdělost ostatních příslušníků útvaru v tom zaměření, jak to ukládají Směrnice ministra národní obrany a náčelníka hlavní politické správy Československé lidové armády pro politickou a ideově výchovnou práci ve výcviko-

vém roce 1973 všem příslušníkům velitelského sboru naší armády. Jde např. o jeho aktivní činnost v některé ze základních forem ideové výchovy, v masové politické práci, nebo v některé oblasti kulturně výchovné činnosti. Půjde tedy o to promyslet a projednat se ZVP otázky podílu hlavního lékaře na dalším rozvoji stranickopolitické práce v její celistvosti i vzájemné závislosti a podmíněnosti jednotlivých jejích stránek.

Existují však názory, že toto vše nestačí hlavní lékař realizovat pro nedostatek času a nutnost plnit důležitější úkoly. Je pravda, že podílet se na stranickopolitické práci vyžaduje od hlavního lékaře určitý čas a úsilí. Mnoholetá zkušenost z praxe však ukazuje, že tento čas a úsilí, které si vyžádá účast hlavního lékaře v procesu stranickopolitické práce je jen zlomkem času a úsilí, kterou musí vynaložit hlavní lékař, chce-li sám zabezpečit kvalitní a cílevědomou realizaci úkolů zdravotnického zabezpečení u útvaru, tzn. bez podpory celého systému stranickopolitické práce. A při posuzování důležitosti úkolů je nutno vycházet z toho, kdo je hlavním článkem rozhodujícím o kvalitě a účinnosti zdravotnického zabezpečení vojsk. Vycházíme-li z preventivního zaměření péče a ochrany zdraví a zvyšování tělesné a duševní zdatnosti příslušníků Československé lidové armády, pak tímto hlavním článkem jsou právě příslušníci armády. Na jejich ideové vyzrálosti, uvědoměním vztahu ke konkrétním úkolům a opatřením zdravotnického zabezpečení, ukázněném a aktivním plnění těchto úkolů závisí kvalita a účinnost této oblasti přípravy vojsk. V tom je i podstata posuzování důležitosti stranickopolitické práce. Konkrétní realizace uvedených námětů, její rozsah a zaměření, budou záviset na specifice útvaru, úrovni a problémech zdravotnického zabezpečení, stranické struktury atd. Všichni hlavní lékaři však musí vycházet ze základního stanoviska XIV. sjezdu KSČ, dokumentů ÚV KSČ a velení ČSLA.

Stranickopolitická práce představuje jednu z nejvýznamnějších forem přímého řízení ozbrojených sil Komunistickou stranou, zabezpečení nepřetržitého vlivu strany na všechna odvětví života a činnosti vojsk. Její rozvoj je hlavním prostředkem dalšího upevňování politicko-morální jednoty příslušníků Československé lidové armády, její bojové pohotovosti a připravenosti. Je povinností hlavních lékařů tohoto procesu se aktivně zúčastnit.

*** Směrnice pro práci organizací KSČ v Československé lidové armádě, ÚV KSČ, Praha 71, str. 9.